

KOSOVA TÜRKÇESİNDE BAZI YENİ EĞİLİMLER

Alpay İĞCİ*

ÖZET

Bu yazı, Kosova'nın Türk yoğunluğu bakımından ilk sırada gelen şehri Prizren Türk ağzından hareketle Kosova genelinde kullanılan ve Türkiye Türkçesinin bir ağzı konumundaki Kosova Türkçesinin günlük kullanımında son zamanlarda artış gösteren Türkiye Türkçesi yazı dili unsurlarına dair bir denemedir.

Anahtar Kelimeler: Kosova, Prizren, Türkiye Türkçesi, Kosova Türkleri, Kosova Türk Ağzı.

SOME NEW VIEWS IN KOSOVA TURKISH

ABSTRACT

This writing is about new trends in Turkish dialect of Kosova. For these trends, here the writer is used example in Kosova-Prizren Turkish dialect. This dialect will be able to give great and general picture about latest trends. These trends are coming from Turkey Turkish (which is the literary language in Kosova) to Turkish dialect of Kosova.

Key Words: Kosova, Prizren, Turkey Turkish, Kosova Turks, Turkish Dialect of Kosova.

---

* Ege Üniversitesi, Türk Dünyası Araştırmaları Enstitüsü, Türk Dili ve Lehçeleri Bilim Dalı, alpayigci@hotmail.com

---

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/3 Spring 2009*

Türkiye Cumhuriyeti ve son süreçte bağımsızlığını kazanan Asya'daki Türk devletlerinin sınırlarının dışında yaşayan Türkler için ana dili, yani Türkçe, kendi varlıkları ve aidiyetleri için hayatiyet arz eder. Buradaki hayatiyet, söz konusu unsurun varlığının ayrı, yokluğunun ayrı sonuçlar doğurmasından ileri gelmektedir. Bu yazıda, yukarıda bahsedilen konumda bulunan bir Türkçe bölgesi olan Kosova'nın Türkçesindeki son eğilimlerden bir kısmına değinilmeğe çalışılacaktır.

Türklerin idarî ve sosyal egemenliğine dayalı olmayan bağımsız veya özerk bir devlette yaşayan Türkler, aynı devlet içinde hayatı ve devleti paylaştıkları diğer millet(ler) ile ortak bir hayat ortamının içindedirler. Tarihî devirlerden günümüze dek, böyle bir yaşayış şeklinde karşılıklı veya tek taraflı etkileşimlerle Türklerin dil durumları, kültürel ve sosyo-ekonomik yapıları şekillenegelmiştir. Söz konusu birlikte yaşama hâli, dünya üzerindeki çeşitli Türk bölgelerinde temelde birbirine yakın neticeler doğursa da, bölgesel olarak farklılıklar gösterebilmektedir. Bu bağlamda Kosova Cumhuriyeti, Türklerin aslî unsur olarak yaşadığı bir ülke olarak, dünya üzerindeki Türk bölgeleri içinde kendisine has bir özelliğindedir.

Kosova, Balkan coğrafyasında, Sırbistan, Karadağ, Makedonya ve Arnavutluk devletleriyle çevrili, 1999 ile 2008 yılları arasında Birleşmiş Milletler idaresinde kalıp, 17 Şubat 2008 tarihinde tek taraflı olarak bağımsızlığını ilan eden ve (2009 yılı itibarıyla) hâlihazırdaki en genç cumhuriyettir. Bu ülkede Türkler, Arnavutlar, Boşnaklar, Sırlar, Goralılar, Torbeşler, Aşkaliler, Romanlar olarak belirtilen halklar yaşamaktadır. Bizim konumuz olan Kosova Türkçesi, bu ülkede özellikle 14. yüzyıldan itibaren Osmanlı Devleti idaresiyle tam olarak vücut bulmuş ve bugüne kadar gelmiş bir durumdadır. 1913 yılı civarlarında Kosova Vilayeti topraklarının Osmanlı idaresinden çıkmasına dek bu muhitte, Osmanlı Türkçesi yazı dili merkezli olarak Türk dilinde çeşitli eserler ortaya konmuştur.

20. yüzyılın başındaki Balkan Savaşları'nın neticesinde Osmanlı idaresinin bu bölgede ortadan kalkmasıyla başlayan ve Sırp-Hırvat-Sloven Krallığı devri ile Yugoslavya devirlerini içine alıp bugüne uzanan son süreç, Kosova'da sözlü ve yazılı olarak kullanılan Türkçe açısından birçok olumsuz gelişme ve değişmeyi içinde barındırmıştır. Bu olumsuz gelişmeleri, Türkçeye çevre dillerden söz girişinde büyük artış (özellikle Sırp-Hırvatçadan); Türkçe eğitiminde sıkıntılar yaşanması; dönemlere göre değişkenlik arz eden dil bilinci zayıflaması, Türkiye Türkçesi ile ortak dil ve kültür geleneğinin zayıflaması gibi bakımlardan sıralamak mümkündür.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/3 Spring 2009*

Kosova'daki Türkçenin daha sağlıklı bir hayat ortamı bulması ve gelişmesinde çok önemli konulardan biri Kosova'da Türkçe eğitimidir. Osmanlı devrinde Kosova Vilayeti'nde, salnamelerden öğrendiğimize göre çok sayıda eğitim kurumu vardır. Mesela, 1892/1893 öğretim yılında Kosova Vilayeti'nde toplam 445 iptidaî mektep, 1905/1906 öğretim yılında ise toplam 557 iptidaî, 35 rüştiye, 4 idadiye ve 1 darülmüslim okulunun mevcudiyeti ve bu okullarda 1912 yılına dek Türkçe eğitimin gerçekleştirildiği beyan edilmektedir.¹

Osmanlı idaresi sonrasında iptidaî mektepler, rüştiyeler, idadîler, darümuallimin mektepleri gibi mektepler kapatılmıştır. Sadece din görevlisi yetiştiren bazı medreselerin çalışmasına izin verilmiştir.

Osmanlı sonrasındaki geçiş devresinde baş gösteren yasaklama ve sorunların azalıp Kosova'da Türkçe eğitimin tekrar başlaması, 1951 yılında gerçekleşmiştir. İşte, Kosova'daki Türkçenin kullanımı da eğitim açısından, bu şekilde kısaca belirtilen eğitim süreçlerinden geçerek bugününe gelmiştir. Türkçe eğitim, Kosova Türklüğünün dil ve kültür etkinliklerinin niteliği ve geleceği açısından merkezde yer almaktadır.

Bu yazıda Türk Dünyasının bir parçası olarak Kosova Türkçesinin bugününe temas edilerek, son yönelimlerinden biri tespit edilmeye çalışılacaktır.

Kosova ve çevresindeki Osmanlı öncesi Türk yerleşmelerini, geliş gidişlerini, apayrı bir mesele olduğu için konu dışında tutarsak, Osmanlı devri ile beraber Kosova bölgesinde kullanılan yazılı Türkçe metinler, ilgili devrin geleneksel imlasına bağlı olarak yazılmışlardır. Osmanlı devri Kosova muhitinde yazı dili, Türkçenin ilgili devirlerdeki yazı dili olarak kullanılmıştır. Bu yazı dili hususunda, Kosovalı kalem erbabının ve yazı dili kullanıcılarının Osmanlı coğrafyası, Osmanlı edebî metinleriyle denklik ve ortaklıkları söz konusudur. Tarihî süreçte Sûzi Çelebi², Şem'î, Mesihî, Âşık Çelebi, Sucudî, Tecellî, Ömer Lütfî, Âşık Ferki gibi Kosovalı şair ve yazarların eserlerindeki Türkçe de, umumî Osmanlı camiasıyla söz konusu olan dilsel ortaklığı göstermektedir.³

¹ Kosova'da Türkçe Eğitim, Sorunları ve Çözümleri, Kosova Türk Öğretmenler Derneği Yayını, 3. s., 2005, Prizren,

² Haz: Altay Suroy Reçepoğlu, Prizrenli Suzi'nin 500. Yılı; Bildiriler, bilgiler, belgeler, 2000, Prizren

³ Ümran Aşıkferki, Şem'î Divanı, BALTAM Yayınları, Prizren

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/3 Spring 2009*

Yukarıda zikredilen yazı dili tarzının yanında, Kosova bölgesinde Osmanlı devrinde kullanılmış olan konuşma dili Türkçesi, yazı dilinden kısmî farklılıklar göstermiştir. Bu farkların, Kosova dışındaki başka bir Osmanlı bölgesinin yazı dili ve konuşma dili farklarının çok dışında olmadığını düşünüyoruz. Bununla beraber, Kosova konuşma dilinde, Osmanlı edebî dilini oluşturan Oğuz Türkçesi geleneğinin dışında kalabileceğini düşündüğümüz bazı özellikler de söz konusu olmuştur. İşte, Kosova Türk ağzının ayırt edici özelliklerini teşkil eden bu gibi özelliklerin bazıları, günümüze gelindikçe Oğuz Türkçesi tarzına benzemiş, bazı özelliklerse aynen veya nispeten korunagelmıştır.

Meramımızı anlatmak ve son süreçteki yazı dili etkisini gösterebilmek açısından, konuşma dili özelliğindeki Kosova Türk ağzının bugünkü bazı özelliklerini kısaca şu şekilde belirtebiliriz:

1. *Söz başında ince sıra “g- > c-”; “-g- > -c-” ses değişikliği: git- > cit-; gel- > cel-; geç- > ceç-; gez- > cez-; gir- > cir-; gevşe- > cevşe-; geç > ceç; gibi > cibi; gün > cün; dizgin > dizcin; zengin > zencin⁴ vb.*

2. *Söz başında ince sıra “k- > ç-”; “-k- > -ç-” ve “-k > -ç” ses değişikliği: kim > çim; kir > çir; kibar > çibar; kibrit > çibrit; kilit > çilit; eki/iki > içi; erken > erçen; yürürken > yürürçen; mübarek > mübareç, ilk > ilç (Priştine Ağzı) vb.⁵*

3. *Söz içinde “g/ğ” sesinin sızcılaşmaması: ağır-, egri, yigirmi, igne, ağır, ügren-, doğ-, kurbağa, düğün, ağa, bağ vb.*

Kosova’da Türkçenin yazılı olarak kullanıldığı bütün yerlerde Türkiye Türkçesi, eskiden beri imla kuralları, sözlük unsurları ve yapılarıyla kullanılmagelmıştır. Bu ülkede sözlü dil hüviyetindeki söz konusu Kosova Türkçesi, tarihî süreçte gelişen özellikleriyle bugüne kadar gelmiştir. Bugün Kosova Türklerinin ve daha geniş alanıyla, Kosova’daki bütün Türkçe konuşurlarının günlük hayatta kullandıkları Türkçe, standart Türkiye Türkçesinden bazı yönleriyle ayrılmaktadır. Bu farklılıklar; yukarıda bahsettiğimiz özellikler, bazı sözlük unsurları ve bazı çekim şekilleridir.

Bu yazımızda Kosova’da konuşulan Türkçenin bugünkü durumunu ve gidişini göstermek bakımından, Kosova Türkçesindeki

⁴ Örnek olarak verilen sözlerden biri, Türkçeye Farsçadan geçen *sengîn* (Fa.) “zengin” sözüdür. Bu şekilde bir örneklemeyle, mevcut değişikliğin, alıntı sözlerin yapısında da görülebildiği belirtilmiştir.

⁵ Örnek olarak verilen sözlerin bazıları Türkçe, bazılarıysa Arapça, Farsça asıllıdır. Bu şekilde bir örneklemeyle, mevcut değişikliğin, o alıntı sözlerin yapısında da görülebildiği belirtilmiştir. *kelîd/kilîd* (Fa.), *mubârek* (Ar.) gibi...

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/3 Spring 2009*

bir eğilime değinilecektir. Bu eğilim, konuşma dili özelliğindeki Kosova Türk ağzının, yazı dilinden etkilenmesi durumudur. Türkiye Türkçesi yazı dilinin Kosova Türk ağızlarına etkisini göstermek için Prizren Türk ağzını örnek olarak kullanarak, bazı neticelere varmağa çalışılacaktır. Kosova Prizren Türk ağzında, son zamanlarda artış gösteren Türkiye Türkçesi yazı dili etkilerini ve bu etkilerin gelişimlerini şu şekilde maddeleştirebiliriz:

1. *Kök veya türemiş sözlerde iki şekillilik,*
2. *Kosova Türkçesinin fonetik özelliklerini alma durumu,*
3. *Daha önce unutulmuş veya kullanım sıklığı çok düşük olan bazı sözlerin durumu,*
4. *Slav dilleri alıntı sözlerinin yerine Türkiye Türkçesi kelimeleri,*
5. *Yeni kavram, olgu ve nesnelere için türetilen Türkiye Türkçesi kelimeleri,*

1. Kök veya türemiş sözlerde iki şekillilik:

Türkiye Türkçesi yazı dilinin Kosova Türk ağzına etkisi düşünüldüğünde, Kosova'da çeşitli bölgelerde konuşulan Türkçenin fonetik özellikleri dikkate alınarak sonuca varılabilir. Yukarıda kısaca belirtildiği gibi, Kosova Türk ağızlarında g- > c- ve k- > ç- ses değişiklikleri söz konusudur (*cebe* “gebe”; *cece* “gece”; *celin* “gelin”; *çes-* “kes-”; *çel* “kel” vb.). Bu ses özellikleriyle Kosova Türkçesinde kullanılagelen bazı isim veya fiil soylu sözler vardır. Bunların yapım eki almış bazı şekilleri de aynı şekilde kullanılagelmiştir. Burada, yazı dilinin konuşma diline yaptığı etkiden söz ederken, evvelden beri Kosova'da kullanılan şekillerin yanına eklenen ve onların farklı fonetik yapısına sahip dengi olan yeni şekillerden bahsedilecektir.

Kosova Türk ağızlarında *cel-* “gel-” fiil şekli ve bunun *celdim*, *celecek*, *celmiş*, *celin* gibi, çekim ve yapım eki almış şekillerinin yanında son yıllarda “gelişme” sözü görülmeye başlanmıştır. “Gelişme” sözünün kök ve ek yapısı (gel-i-ş-me) gayet açıktır. Görüleceği gibi, bu şekil, Kosova Türk ağızlarının fonetik yapısının dışındadır ve bu şekilde bir g’li kullanımla, kökteş “celin” ve “celdi” gibi ek almış şekillerle beraber bugün aynı ağızda kullanılabilmektedir. İşte, böylece iki şekillilik olarak adlandırdığımız durum ortaya çıkabilmiştir. Örnek: *Yokardan şimdi celdik. Yeni bir gelişme var mı? (Yukarıdan şimdi geldik. Yeni bir gelişme var mı?).*

Kosova Türk ağzının kendi fonetik yapısına ait şekillerin yanına eklenen *gelişme* sözünden başka, bu duruma örnek olabilecek

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/3 Spring 2009*

birkaç söz daha zikredilebilir. “Gezi”, “gündem” sözlerinin de, özgün yapılarını koruyan şekiller olarak, iki şekillilik konusuna dâhil edilebileceği kanaatindeyiz.

Kosova’da, kendi fonetik gelişmesiyle *cez-* “gez-” olarak kullanılan, yapım veya çekim eki olarak genişletilen bu şeklin yanında “gezi” sözü de kendi g’li yapısı ile kullanım alanına girmiştir. Özellikle eğitim hayatında ve yeni neslin söz dağarcığında daha geniş bir kullanım alanı elde eden “gez-” fiilinin iki türevi, *gezi* ve *kır gezintisi* örnekleriyle kullanımdadır. Kosova Türk ağzında bu sözün “cezi” hâlini alması gibi bir durum henüz gözlenmemiştir. Örnek: *Yarın geziye cideyz. (Yarın geziye gidiyoruz.)*

Kosova’da var olan şekil “cün”ün yanında, onun türemiş şekli “gündem” sözü de bugün, günlük kullanımda kendisine yer bulabilmektedir. Örnek: *Ne var be haberlerde? Nedir buciünün gündemi? (Ne var be haberlerde? Nedir bugünün gündemi?)*

İsim ve fiillerin kök veya türemiş şekillerinde iki şekillilik konusunda incelemeye çalıştığımız bu şekillerin, daha yoğun bir şekilde son yıllarda kullanıldıklarını belirtmek gerekir. Biraz sonra belirteceğimiz gibi, yukarıda örneklendirilen tarzdaki diğer bazı örneklerin, yörenin ağzın özelliklerini alma eğilimine girebildikleri de gözlenmiştir.

2. Kosova Türkçesinin fonetik özelliklerini alma durumu:

Bu hususta kısmîlik arz eden bazı eğilimler söz konusudur. Yukarıda belirtilen “gelişme, gündem” gibi bazı sözlerin, Kosova Türkçesi fonetiğine uydurulmuş şekillerinin kullanımına da az da olsa rastlanmaktadır.

Bu durum çok yenidir. Mesela, “gelişme” gibi bir sözü benimseyip “celişme” olarak günlük konuşmada kullanma durumu, bazı konuşurlarda görülür. Yazı dilinden, kendi özgün fonetik yapılarıyla geçen bu gibi sözlerin, Kosova Türkçesindeki çekimlenmelerinin, ağız özellikleri ile gerçekleşmesi de, yerel ağzın özelliklerini alma durumuna örnek gösterilebilir. Mesela, “eleştir-” fiilinin şimdiki zaman çekiminin eleştiri(y) / eleştiri(y) “eleştiriyor” şekillerinde gerçekleştiği gözlenmektedir.

3. Daha önce unutulmuş veya kullanım sıklığı çok düşük olan bazı sözlerin durumu:

“Göl” sözünü bu duruma örnek olarak alabiliriz. Bu söz, bugün Kosova’da kendisine bir kullanım alanı oluşturmuş gibi görünmekte. G’li yapısı ve (Balkan Türk ağzlarında olduğu gibi,

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/3 Spring 2009*

Kosova Türk ağzında da darlaşıp “ü” olan) kökündeki -ö- sesiyle yazı dilinin dışında, konuşma dilinde de yerini almağa başlamıştır. Aslen, Kosova ağzında “göl” sözünün şekli olan “col” sözünün mevcudiyeti söz konusu iken, yeni neslin konuşma dilinde ve iletişim araçlarının etkisiyle günlük kullanımda, “göl” şeklinin kısmî kabul gördüğü de gözlenmiştir. Örnek cümle: *Cünlen cezдық her tarağı. Akşam da gölün yanında idik. (Gündüz vakti her tarağı gezdik. Akşam da gölün yanında idik.)*

Yazı dilinden konuşma diline geçen fakat herhangi bir fonetik değişikliğe uğramayan şekiller düşünöldüğünde ise, bu konunun *gelişme, gezi* gibi g’li örneklerden farkı, mevcut sözlerin türevlerinin Kosova Türkçesinde bulunmamasıdır. Gel- fiilinin Kosova’daki fonetik varyantının *celin, celmiş, celsin* gibi çeşitli eklerle kullanılan şekilleri vardır.

4. Slav dilleri alıntı sözlerinin yerine Türkiye Türkçesi kelimeleri:

Osmanlı devri sonrasında, Kosova’yı da içine alan bölgede ortaya çıkan yeni siyasî ve sosyal gelişmelerin sonucu olarak Kosova Türkleri de, bölgedeki Slav dillerindeki (özellikle Sırp-Hırvatça) bazı sözleri kullanmaya başlamışlardır. Resmî yazışmalarda, ticarî faaliyetlerde ve hatta günlük kullanıma soktukları bu tarz sözlerden bazılarının son yıllarda yerlerini Türkiye Türkçesinde kullanılan bazı sözlere bırakmaya başladıkları görölmektedir. Bunlardan birkaçı olan *carina* “gümrük” (*tsarina* okunur), *opština* “belediye”, *kasarna* “kışla” sözleri yerine, son süreçte *gümrük, belediye, kışla* sözleri kullanılır olmuştur. Özellikle Türkiye ile çeşitli bakımlardan artan irtibatlar, bu tarz bir eğilimin artışında etkili gibi görünmektedir. Bu durum artarak devam etme yönünde olduğu için, daha birçok söz örnek olarak verilebilir: *molba* > dilekçe; *gimnaziye* > lise; *ispit* > sınav vb.

5. Yeni kavram, olgu ve nesnelere için türetilen Türkiye Türkçesi kelimeleri:

Kosova’da kullanılan Türk yazı dili olan Türkiye Türkçesi yazı dilinden özellikle aşağı-yukarı son 10 yıllık dönemde, konuşma diline geçen sözler olmuştur. Yugoslavya devrinde de, Kosova’daki Türkçe eserlerde kullanılan *düşünce, irdemen, yazak, tümce, gecekondü, gökdelen, güney, kuzey* gibi sözleri, bu duruma örnek olarak gösterebiliriz. Adı geçen sözlerden bazıları, Kosova’da konuşma dilinde de yeri geldikçe kullanılır olmuşlardır. Bu kelimelerden bir kısmı, cumhuriyet devri başlarında girilen yabancı sözlere karşılıklar bulma anlayışıyla türetilmiş yeni sözlerken, başka

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/3 Spring 2009*

bir kısmı da yeni süreçte ortaya çıkan kavramları, nesnelere karşılamak için türetilmiş kelimelerdir. Türkiye’de olduğu gibi, bu sözlerden bazıları Kosova’da da kullanılmaya başlanmıştır. Örnek: *Güneye doğru mi gideceğiz? Güneye doğru mu gideceğiz?*)

Sonuç

Kosova Türkçesi için belirtmeye çalıştığımız yazı dili etkisi, özellikle genç nesilde daha belirgindir. Son yıllarda kitle iletişim araçlarının kullanım kolaylığı ve yaygınlığı, Türkiye ve Kosova gibi iki Türkçe bölgesinin birbirinden daha fazla haberdar olması sonucunu doğurmuştur. Buna, yükseköğretim dönemlerini Türkiye’de geçiren Kosovalı gençlerin durumunu da eklemek gerekir. Söz konusu üniversite hayatı vesilesinin, Türkiye Türkçesi ile teması artırması, Kosovalı Türkçe konuşurlarının kendi Türkçelerinde bazı etkiler bırakabilmiştir. Bu yüzden de, yukarıda zikredilen hususlarda yeni neslin ön planda durduğunu belirtmek gerekir. Ayrıca, verilen bazı “yeni” örneklerin de bazı kişilerin kullanımında bulunmadığı da unutulmamalı. Zaten yazı dili olmayan bu Türkçe ağızındaki şahsî kullanımlarda farklılıkların olması çok doğal olsa gerektir. Eğitim sebepli etkileşime ticarî ve kültürel etkileşimi de katmak gerekir. Kosova-Türkiye arası ilişkilerde büyük artışların olduğu, önemli bir gerçeklik olarak durmaktadır.

Bir dilin geleceğinin, o dilin yeni nesillerinin, genç konuşurlarının kullanımlarıyla kurulacağı düşünülürse, Kosova Türkçesindeki eğilimler, söz konusu Türkçe bölgesinin dilsel geleceğine ve gidişine yönelik bazı fikirler verebilir.

Yugoslavya devrinde, çeşitli sosyal ve siyasî sebeplerle, kullanım alanı ve oranı daralan veya kullanımdan düşen bazı sözler ve yapılar yerine, yakın devirde g’li bir şeklin görülmesi, bu g’li şeklin Türkiye Türkçesi yazı dilinden geldiğini düşündürmektedir. Kosova Türkçesine yazı dilinden geçen yeni şekiller olarak belirtilen bazı sözlerin, çok eskilerden beri Kosova Türkçesinde var olabileceğini de belirterek, bu konuyu toparlamış bulunalım. Mevcut tarihî sürece bakarak, bugün Kosova Türkçesinde görülen yazı dili etkisi ve bazı sözlerde genel Türkçenin içine yönelme temayülü, bir gelişme olarak nitelendirilebilir.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/3 Spring 2009*

KAYNAKÇA

- ERSOY Mehmet Âkif, **Safahat (Safahat'ı Teşkil Eden Yedi Kitabın Tam Metni İle Safahat Dışında Kalmış Bir Kısım Şiirleri)**, (Haz. M. Ertuğrul Düздаğ), İnkılâp Yayınları, İstanbul 2003.
- ÖZTÜRK Hasan, "Mehmet Âkif Ersoy'un 'Seyfi Baba' Şiirinde Bir Dönemin Panoraması", **Milli Kültür**, S. 79, (Aralık 1990).
- KUDRET Cevdet, "Babalar İle Oğullar", **Yazko Edebiyat**, C. 3, S. 19, (Mayıs 1982), s. 81-84.
- ŞENGÜLER İsmail Hakkı, **Açıklamalı Mehmed Akif Külliyyatı**, Hikmet Neşriyat, C.9, İstanbul, s. 440-441.
- BOLAY Süleyman Hayri, "Mehmed Âkif'in Aileye Bakışı", **Türk Kültürü**, S. 284, (Aralık 1986), s. 29-35.
- CEMAL, Midhat **Mehmet Akif Ersoy**, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, Ankara 1990, s. 53.
- ÇİTÇİ Sinan (2007), **Yeni Türk Şiirinde İdeal Tipler (Tanzimat'tan Cumhuriyet'e)**, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul, s. 344.
- PARLA Jale, **Babalar ve Oğullar (Tanzimat Romanının Epistemolojik Temelleri)**, İletişim yay., İstanbul 1990, s. 25-26.
- DÜZDAĞ M. Ertuğrul, **Mehmed Âkif Ersoy**, Kaynak Kitaplığı, İstanbul 2004, s. 7.

Turkish Studies

*International Periodical For the Languages, Literature
and History of Turkish or Turkic
Volume 4/3 Spring 2009*